

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

25.02.2025. Nr. 1-8/7

Latvijas Republikas Saeimai
saeima@saeima.lv

Par Valsts pārvaldes iekārtas likuma 92.panta otrās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 96.pantam

Saeima 2024.gada 14.novembrī pieņēma likumu "Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā", kas stājās spēkā 2024.gada 10.decembrī. Ar šiem grozījumiem Valsts pārvaldes iekārtas likuma 92.panta otrā daļa tika izteikta jaunā redakcijā, kas stājās spēkā 2025.gada 1.februārī¹. Līdz ar to no 2025.gada 1.februāra Valsts pārvaldes iekārtas likuma 92.pants "Informācija par iestādes mantu, amatpersonu un darbinieku darba samaksu" noteic:

(1) Informācija par iestādes mantu un kontu stāvokli ir publiski pieejama, ja likums nenosaka citādi.

(2) Iestādes amatpersonām aprēķināto atalgojumu iestāde katru mēnesi publisko savā tīmekļa vietnē, norādot vārdu, uzvārdu, amatu un aprēķināto atalgojumu, ja likums nenosaka citādi.

Ministru kabinets nosaka termiņu, cik ilgi amatpersonām aprēķinātais atalgojums ir publiskots iestādes tīmekļa vietnē.

(3) Informāciju par darba samaksu, kas izmaksāta iestādes darbiniekiem, publisko Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā noteiktajā apjomā un kārtībā.

Ievērojot Tiesībsarga likuma 11.panta 1. un 4.punktā noteiktās tiesībsarga funkcijas – veicināt privātpersonas cilvēktiesību aizsardzību un jautājumos, kas saistīti ar cilvēktiesību un labas pārvaldības principa ievērošanu, atklāt trūkumus tiesību aktos un to piemērošanā, kā arī veicināt šo trūkumu novēršanu – tiesībsargs aicina Saeimu novērst šajā vēstulē norādīto Valsts pārvaldes iekārtas likuma 92.panta otrās daļas (turpmāk – apstrīdētā norma) neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 96.pantam.

¹ Sk. Valsts pārvaldes iekārtas likuma Pārejas noteikumu 30.punktu. LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2002. 21.jūnijs, Nr.94

Pamattiesību ierobežojums

Saskaņā ar Satversmes 96.pantu ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājojļa un korespondences neaizskaramību. Šīs pamattiesības starptautiskajos cilvēktiesību dokumentos formulētas līdzīgi², nostiprinot vairākus nozīmīgus principus personas datu apstrādē un to aizsardzībā – dati ir jāapstrādā godprātīgi, noteiktiem mērķiem, ar attiecīgās personas piekrišanu vai ar citu likumīgu pamatojumu, kas paredzēts tiesību aktos. Turklāt ikvienam ir pieejas tiesības datiem, kas par viņu savākti, un tiesības ieviest labojumus šajos datos.

Konkretizējot Satversmes 96.pantā ietvertās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību, Satversmes tiesa ir norādījusi, ka šīs tiesības aptver dažādus aspektus. Tās ietver indivīda tiesības uz savu privāto telpu, kur tas iespējami minimāli ciestu no valsts vai citu personu iejaukšanās. Tās arī aizsargā indivīda fizisko un garīgo integritāti, godu un cieņu, identitāti un personas datus. Arī informācija par personu ietilpst jēdziena “tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību” saturā.³

Satversmes tiesa, noskaidrojot Satversmes 96.pantā noteikto pamattiesību saturu kopsakarā ar Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.pantu, ir atzinusi, ka valsts institūcijām ir ne vien negatīvs pienākums atturēties no jebkādas nepamatotas iejaukšanās tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību, bet arī pozitīvs pienākums veikt šo tiesību aizsardzībai nepieciešamās darbības. Likumdevējam ir jāizveido tāds personas datu aizsardzības mehānisms, kas nodrošinātu to apstrādes noteikumu atbilstību paredzētajam mērķim. Ar personas privāto dzīvi saistīto datu apstrāde, tostarp izpaušana un glabāšana, ietilpst personas tiesību uz privātās dzīves neaizskaramību tvērumā.⁴

Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes 2016.gada 27.aprīļa regulas (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (turpmāk – Regula)⁵ 4.panta 1.punktam jēdziens “personas dati” ir jebkura informācija, kas attiecas uz identificētu vai identificējamu fizisku personu (“datu subjekts”). Identificējama fiziska persona ir tāda, kuru var tieši vai netieši identificēt, jo īpaši atsaucoties uz identifikatoru, piemēram, minētās personas vārdu, uzvārdu,

² Tiesības uz privātās un ģimenes dzīves, dzīvokļa un korespondences neaizskaramību noteiktas Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.pantā, Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 8.pantā, Līguma par Eiropas Savienības darbību 16.panta 1.punktā, ANO Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 17.pantā un ANO Vispārējās cilvēktiesību deklarācijas 12.pantā

³ Sk. Satversmes tiesas 2016.gada 16.jūnija sprieduma lietā Nr.2015-18-01 10.punktu

⁴ Sk. Satversmes tiesas 2018.gada 11.oktobra sprieduma lietā Nr.2017-30-01 11.2.punktu

⁵ Stājās spēkā 2016. gada 24. maijā, atbilstoši Regulas 99.panta 2.punktam kļuva piemērojama no 2018. gada 25. maija

identifikācijas numuru, atrašanās vietas datiem, tiešsaistes identifikatoru vai vienu vai vairākiem minētajai fiziskajai personai raksturīgiem fiziskās, fizioloģiskās, ģenētiskās, garīgās, ekonomiskās, kultūras vai sociālās identitātes faktoriem.

Apstrīdētā norma paredz publicēt informāciju, kas atklāj iestāžu amatpersonu vārdus, uzvārdus, amatus un aprēķinātos atalgojumus. Tādējādi ikviens iestādes tīmekļa vietnē var identificēt konkrētās personas, noskaidrot viņu ieņemamos amatus un katrā mēnesī viņām aprēķināto atalgojumu.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka informācija par identificējamās fiziskās personas vārdu, uzvārdu, amatu, tai aprēķināto atalgojumu un citām šai personai izmaksājamām naudas summām ir uzskatāma par personas datiem. Savukārt personas datu izpaušana un glabāšana ir personas datu apstrāde. Šāda informācija satur tādus datus, kas saistīti ar personu privāto dzīvi, un šādu datu apstrāde ir iejaukšanās personu privātajā dzīvē.⁶ Minētajā lietā Satversmes tiesa izskatīja valsts dibinātu augstskolu darbinieku pieteikumu par tiesību normām, kuru adresāti bija valsts un pašvaldību institūciju visas amatpersonas un visi darbinieki.

Saeimas 2024.gada 26.septembra sēdē 14.Saeimas deputāte Skaidrīte Ābrama pauda viedokli, ka “amatpersonas atalgojums – tā nav amatpersonas privātā dzīve. Amatpersonas atalgojums – tie ir publiskie resursi, kas tiek maksāti. Mēs nedrīkstam to jaukt ar privāto dzīvi un teikt: amatpersonas atlīdzība – tas ir noslēpums. Tas nedrīkst būt noslēpums. Ja mēs ejam strādāt uz valsts pārvaldi, uz pašvaldībām, mums ir jāreķinās ar to, ka gribēs zināt, kāda ir mūsu atlīdzība, vai nu kritizēs, vai atbalstīs.” Minētais viedoklis balstīts apsvērumā, ka iestāžu amatpersonas darbojas valsts labā un saņem atlīdzību no valsts, tāpēc viņu atalgojumi nav privātie personas dati.⁷ Vēlos vērst Jūsu uzmanību uz to, ka valsts līdzekļi ir atalgojuma⁸ avots ne tikai iestāžu amatpersonām, bet arī citiem valsts un pašvaldību iestādēs strādājošajiem.

Zinātniskajā literatūrā, atsaucoties uz Eiropas Cilvēktiesību tiesas un Satversmes tiesas atziņām, norādīts, ka tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību ietver personas tiesības uz jebkādu savu datu aizsardzību.⁹ Līdz ar to Satversmes tiesas atziņa, ka informācija par atalgojumu ir personas

⁶ Sk. Satversmes tiesas 2019.gada 6.marta sprieduma lietā Nr. 2018-11-01 16.2.punktu

⁷ [Sk. 2025.gada 30.janvāra publikāciju portālā Lsm.lv “Pilnīgi visu amatpersonu atalgojumu tomēr nepubliskos”](#)

⁸ No Atlīdzības likuma 3.panta pirmās daļas izriet, ka valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu (darbinieku) atlīdzību veido darba samaksa (Atlīdzības likuma izpratnē tā ir mēnešalga, piemaksas, prēmijas un naudas balvas), sociālās garantijas (t.i. pabalsti, kompensācijas, apdrošināšana un Atlīdzības likumā noteikto izdevumu segšana) un atvaļinājumi

⁹ Sk. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011., 248.lpp.

dati, kas ir saistīti ar personas privāto dzīvi, ir vienlīdz attiecināma uz iestāžu amatpersonu atalgojumiem. Eiropas Savienības tiesas judikatūrā atzīts, ka informācija par personas ienākumiem un materiālo stāvokli ietilpst tiesību uz privāto dzīvi tvērumā, un šo datu tālāka izplatīšana trešajām personām rada iejaušanos personas tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību. Katrā konkrētajā gadījumā ir jāizvērtē, vai šāda iejaušanās ir attaisnojama.¹⁰ Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa uzsvērusi, ka profesionālās dabas aktivitātes ietilpst privātās dzīves tvērumā.¹¹ Tādējādi fakts, ka iestādes amatpersonas saņem ienākumus no valsts budžeta, nepadara informāciju par konkrēta cilvēka atalgojumu mazāk vērtīgu personas privātuma aizsardzības izpratnē.

levērojot minēto, **apstrīdētajā normā ietvertie dati ir saistīti ar personu privāto dzīvi un to apstrāde ir iejaušanās iestāžu amatpersonu privātajā dzīvē. Līdz ar to apstrīdētā norma ierobežo publisko iestāžu amatpersonām Satversmes 96.pantā noteiktās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.**

II

Normatīvā regulējuma hronoloģija

Publisko iestāžu amatpersonu atalgojuma publiskošanas jautājums ir vairākkārt aktualizēts Latvijas politikā un reglamentēts normatīvajos aktos, tāpēc apstrīdētās normas analīze nav aplūkojama atrauti no šāda regulējuma attīstības Latvijā.

Prasība iestādei sagatavot publiskos pārskatus, lai informētu sabiedrību par iestādes darbību, kā arī par tai piešķirto budžeta līdzekļu izlietojumu¹² tika ietverta 2002.gada 6.jūnijā Saeimas pieņemtajā Valsts pārvaldes iekārtas likumā, kas stājās spēkā 2003.gada 1.janvārī. Šā likuma 92.pants noteica, ka informācija par iestādes mantu un kontu stāvokli ir publiski pieejama, ja likums nenosaka citādi.

Lai sakārtotu valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības sistēmu, padarītu atlīdzības sistēmu caurskatāmu, apvienojot vienā likumā visus noteikumus, kas attiecas uz valsts darbā strādājošo darba samaksu un sociālām garantijām, kā arī padarītu vienkāršāku un saprotamu darba samaksas sistēmu, Saeima 2009.gada 1.decembrī pieņēma Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumu (turpmāk – Atlīdzības likums), kas stājās

¹⁰ Sk. Eiropas Savienības Tiesas 2003.gada 20.maija sprieduma apvienotajās lietās C-465/00, C-138/01 un C-139/01 73.-75.punktu

¹¹ Sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1992.gada 16.decembra sprieduma lietā "Niemiets v. Germany", pieteikums Nr.13710/88, 29.punktu

¹² Sk. Valsts pārvaldes iekārtas likuma 94.pantu. LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2002. 21.jūnijs, Nr.94

spēkā 2010.gada 1.janvārī. Minētajā likumā tika ietverts regulējums par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanas nosacījumiem.

Būtisks pavērsiens atalgojuma publiskošanas jautājuma attīstībā bija 2010.gads, kad 2010.gada 15.aprīlī Saeima grozīja Atlīdzības likuma 3.pantu, to papildinot ar devīto daļu¹³ (9.Saeimas likumprojekts Nr.1696/Lp9), kurā noteica, ka valsts vai pašvaldības institūcija tās mājaslapā internetā publisko informāciju par amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanas kritērijiem un darba samaksas apmēru sadalījumā pa amatu grupām. Vienlaikus Saeima paredzēja, ka šāda prasība nav attiecināma uz karavīru un militāro darbinieku mēnešalgām, kā arī valsts drošības iestāžu amatpersonu (darbinieku) mēnešalgām.

Savukārt nepilnu mēnesi vēlāk – 2010.gada 13.maijā – Saeima grozīja Valsts pārvaldes iekārtas likuma 92.pantu, to papildinot ar otro daļu¹⁴, kurā noteica, ka iestādes amatpersonām izmaksāto atalgojumu katru mēnesi publicē iestādes mājaslapā internetā, norādot vārdu, uzvārdu, amatu un izmaksātā atalgojuma summu, ja likums nenosaka citādi. Šādu priekšlikumu uz likumprojekta “Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā” (9.Saeimas likumprojekts Nr.1439/Lp9) trešo lasījumu iesniedza 9.Saeimas deputāts Kārlis Šadurskis, norādot uz sabiedrības tiesībām zināt, kā tiek izlietoti valsts un pašvaldību budžeta līdzekļi. Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija minēto priekšlikumu neatbalstīja, bet Saeima to atbalstīja un minētais regulējums ieguva likuma spēku.

2017.gada 20.aprīlī Saeima pieņēma likumu “Grozījumi Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā” (12.Saeimas likumprojekts Nr.610/Lp12), kas stājās spēkā 2017.gada 24.maijā, ar kuru tika pilnveidots regulējums par valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības publiskošanu institūciju interneta mājaslapās¹⁵. Ar minētajiem grozījumiem Atlīdzības likumā tika citstarp ietverta prasība publiskot valsts un pašvaldības institūciju mājaslapās internetā informāciju par amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanas kritērijiem un darba samaksas apmēru sadalījumā pa amatu grupām.

¹³ 2010.gada 15.aprīļa likuma “Grozījumi Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā” 2.pants: “3.pantā papildināt pantu ar devīto daļu šādā redakcijā: “(9) Valsts vai pašvaldības institūcija tās mājaslapā internetā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā publisko informāciju par amatpersonu (darbinieku), izņemot šā likuma 9. un 10.pantā minētās amatpersonas (darbiniekus), atlīdzības noteikšanas kritērijiem un darba samaksas apmēru sadalījumā pa amatu grupām. Plašāku informāciju par amatpersonas (darbinieka), kā arī šā likuma 9. un 10.pantā minēto amatpersonu (darbinieku) atlīdzību sniedz normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā un apjomā.” LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2010. 27.aprīlis, Nr.66

¹⁴ 2010.gada 13.maija likuma “Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā” 15.pants noteic: “92.pantā: papildināt pantu ar otro daļu šādā redakcijā: “(2) Iestādes amatpersonām izmaksāto atalgojumu katru mēnesi publicē iestādes mājaslapā internetā, norādot vārdu, uzvārdu, amatu un izmaksātā atalgojuma summu, ja likums nenosaka citādi.”; Uzskatīt līdzšinējo panta tekstu par pirmo daļu.” LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2010. 26.maijs, Nr.82

¹⁵ Sk. 2017.gada 20.aprīļa likuma “Grozījumi Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā” 2.pantu. LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2017. 10.maijs, Nr.90

Pretēji Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas negatīvajam slēdzienam Saeima 2017.gada 22.jūnijā trešajā lasījumā atbalstīja 12.Saeimas deputāta Inta Dāldera priekšlikumus, izsakot Valsts pārvaldes iekārtas likuma 92.pantu jaunā redakcijā¹⁶ (12.Saeimas likumprojekts Nr.577/12), tostarp, nosakot, ka iestādes visām amatpersonām un visiem darbiniekiem aprēķināto atalgojumu un citas naudas summas, kas viņiem pienākas, katru mēnesi publicē iestādes mājaslapā internetā, norādot vārdu, uzvārdu, amatu un izmaksātā atalgojuma summu, ja likums nenosaka citādi. Turklāt šāda informācija iestādes mājaslapā internetā atrodas ne mazāk kā 10 gadus.

Valsts prezidents 2017.gada 30.jūnijā pieprasīja minēto grozījumu otrreizēju caurlūkošanu, norādot uz trūkumiem to pieņemšanas gaitā. Vienlaikus Valsts prezidents norādīja, ka Saeima nav izvērtējusi šajos grozījumos paredzētā Satversmes 96.pantā garantēto pamattiesību ierobežojuma satversmību un atbilstību fizisko personu datu aizsardzības prasībām. Turklāt Valsts prezidents vērsa uzmanību uz to, ka šāds regulējums publisku personu institūciju amatpersonām un darbiniekiem faktiski var liegt iespēju saglabāt kontroli pār saviem personas datiem, ierobežot to izmantošanu, prasīt tos mainīt vai panākt to dzēšanu. Ievērojot minēto, Saeima 2017.gada 16.novembrī grozīja Valsts pārvaldes iekārtas likuma 92.pantu, izsakot panta nosaukumu "Informācija par iestādes mantu, amatpersonu un darbinieku darba samaksu" un tā otrajā daļā nosakot, ka informāciju par darba samaksu, kas izmaksāta iestādes amatpersonām un darbiniekiem, publisko Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā noteiktajā apjomā un kārtībā. Minētie grozījumi stājās spēkā 2018.gada 1.janvārī.

2017.gada 23.novembrī Saeima pieņēma likumu "Grozījumi Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā", kas stājās spēkā 2018.gada 1.janvārī. Ar šā likuma 2.pantu Atlīdzības likuma 3.panta 9.²daļa tika izteikta jaunā redakcijā¹⁷, kas citstarp ietvēra prasību

¹⁶ 2017.gada 22.jūnija likuma "Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā" 6.pants noteica: "Izteikt likuma 92.pantu šādā redakcijā: "92.pants. Informācija par amatpersonām, darbiniekiem un mantu (1) Iestādes visām amatpersonām un visiem darbiniekiem aprēķināto atalgojumu un citas naudas summas, kas viņiem pienākas, katru mēnesi publicē iestādes mājaslapā internetā, norādot vārdu, uzvārdu, amatu un izmaksātā atalgojuma summu, ja likums nenosaka citādi. (2) Informācija par iestādes amatpersonām un darbiniekiem aprēķināto atalgojumu un naudas summām, kas viņiem pienākas, iestādes mājaslapā internetā atrodas ne mazāk kā 10 gadu. Gadījumā, kad iestāde ir likvidēta, šīs publicētās informācijas pieejamību līdz noteiktā termiņa beigām turpina uzturēt augstākas iestādes mājaslapā internetā. (3) Ministru kabinets nosaka iestādes, amatpersonas un darbiniekus, kuru atalgojums un naudas summas, kas viņiem pienākas, nav publicējami valsts drošības apsvērumu dēļ, kā arī gala termiņu, kura notecējuma beigās informācija kļūst pieejama Latvijas Nacionālajā arhīvā. (4) Informācija par iestādes mantu un kontu stāvokli ir publiski pieejama, ja likums nenosaka citādi. (5) Iestādes privāttiesiskos līgumus, izņemot darba līgumus un autoratlīdzības līgumus, katru mēnesi publicē iestādes mājaslapā internetā, ja likums nenosaka citādi. (6) Iestādes publicētie līgumi mājaslapā internetā atrodas ne mazāk kā 10 gadu. Gadījumā, kad iestāde ir likvidēta, šīs publicētās informācijas pieejamību līdz noteiktā termiņa beigām turpina uzturēt augstākas iestādes mājaslapā internetā.""

¹⁷ 2017.gada 23.novembra likuma "Grozījumi Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā" 2.pants noteica: "Izteikt 3.panta 9.² daļu šādā redakcijā: "(9²) Lai nodrošinātu Satversmes 100.pantā nostiprināto cilvēktiesību uz vārda brīvību, tai skaitā informācijas atklātību, ievērošanu un efektīvu īstenošanu

institūcijas mājaslapā internetā katru mēnesi publicēt visu valsts un pašvaldību strādājošo (institūcijas visām amatpersonām un visiem darbiniekiem) aprēķināto atalgojumu un citas naudas summas, kas viņiem pienākas, norādot vārdu, uzvārdu, amatu un aprēķināto summu, ja likums nenosaka citādi. Par minēto regulējumu valsts dibinātu augstskolu darbinieki vērsās Satversmes tiesā. Ar Satversmes tiesas 2019.gada 6.marta spriedumu lietā Nr.2018-11-01 "Par Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 3.panta 9.²daļas 1. un 2.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 96.pantam" minētās tiesību normas tika atzītas par neatbilstošām Satversmes 96.pantam un spēkā neesošas no to spēkā stāšanās brīža.

Ievērojot minēto, līdz 2024.gada 9.decembrim Valsts pārvaldes iekārtas likuma 92.panta otrā daļa noteica, ka informāciju par darba samaksu, kas izmaksāta iestādes amatpersonām un darbiniekiem, publisko Atlīdzības likumā noteiktajā apjomā un kārtībā. Stājoties spēkā 2024.gada 14.novembra likumam "Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā", no 2024.gada 10.decembra līdz 2025.gada 31.janvārim minētā likuma 92.pants tika papildināts ar trešo daļu, kas noteica, ka informāciju par darba samaksu, kas izmaksāta iestādes darbiniekiem, publisko Atlīdzības likumā noteiktajā apjomā un kārtībā.

Savukārt no spēkā esošās Atlīdzības likuma 3.panta 9., 9.¹ un 9.² daļas izriet, ka valsts vai pašvaldības institūcija tās mājaslapā internetā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā publisko informāciju par amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanas kritērijiem un darba samaksas apmēru sadalījumā pa amatu grupām, kā arī par speciālajām piemaksām. Vienlaikus minētais regulējums noteic gadījumus, kad šāda amatpersonas (darbinieka) informācija nav publicējama.

iespējami ērti privātpersonām, visu valsts un pašvaldību strādājošo atlīdzība ir pilnīgi atklāta sabiedrībai šādā kārtībā: 1) institūcijas visām amatpersonām un visiem darbiniekiem aprēķināto atalgojumu un citas naudas summas, kas viņiem pienākas, katru mēnesi publicē institūcijas mājaslapā internetā, norādot vārdu, uzvārdu, amatu un aprēķināto summu, ja likums nenosaka citādi; 2) informācija par institūcijas amatpersonām un darbiniekiem aprēķināto atalgojumu un naudas summām, kas viņiem pienākas, iestādes mājaslapā internetā atrodas ne mazāk kā astoņus gadus. Ja institūciju likvidē, šīs publicētās informācijas pieejamību līdz noteiktā termiņa beigām turpina uzturēt augstākas iestādes mājaslapā internetā; 3) Ministru kabinets nosaka tādas valsts pārvaldes iestādes, kā arī to amatpersonas un darbiniekus, kuru atalgojums un naudas summas, kas viņiem pienākas, nav publicējamas valsts drošības apsvērumu dēļ, kā arī gala termiņu, kura notecējuma beigās šī informācija kļūst atklāti vispārpieejama Latvijas Nacionālajā arhīvā." LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2017. 6.decembris, Nr.242

III

Apstrīdētās normas pieņemšanas process

Vērtējot pamattiesību ierobežojuma satversmību, vispirms jāpārbauda, vai ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu tiesību normu. Pamattiesību ierobežojumam jābūt noteiktam tādā likumdošanas procesā, kas atbilst labas likumdošanas principam.¹⁸

Izvērtējot, vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, nepieciešams pārbaudīt, vai likums ir: 1) pieņemts, ievērojot normatīvajos aktos paredzēto kārtību; 2) izsludināts un publiski pieejams atbilstoši normatīvo aktu prasībām; 3) pietiekami skaidri formulēts, lai persona varētu izprast no tā izrietošo tiesību un pienākumu saturu un paredzēt tā piemērošanas sekas.¹⁹

Apstrīdētā norma ietverta 2024.gada 14.novembra likumā "Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā", kuru Saeima pieņēma trīs lasījumos. Taču apstrīdētā norma nebija ietverta likumprojekta Nr.525/Lp14 sākotnējā redakcijā, tāpēc likumprojekta anotācija neietver pamatojumu par šādas tiesību normas nepieciešamību. Apstrīdētā norma ietverta likumprojektā Nr.525/Lp14 uz otro lasījumu pēc divu 14.Saeimas deputātu – S.Ābramas un Ģirta Valda Kristovska – identiskiem priekšlikumiem²⁰. Šajos priekšlikumos aicināts atjaunot līdzīgu tiesību normas redakciju, kāda pastāvēja Latvijā līdz 2017.gada 11.novembrim un paredzēja iestāžu amatpersonu algu publicēšanu internetā. Priekšlikumu iesniedzēji atsaucas uz Satversmes tiesas secinājumiem 2019.gada 6.marta spriedumā lietā Nr.2018-11-01 un norāda, ka iepriekšējais regulējums, kas paredzēja iestāžu amatpersonu algu publicēšanu, nav vērtēts Satversmes tiesā.

Satversmes tiesa atzinusi, ka Saeimas kārtības rullis ievērojamu likumprojekta sagatavošanas darba daļu uztic Saeimas komisijām un tieši atbildīgā komisija nodrošina to, ka likumprojekts izskatīšanai Saeimas sēdē tiek sagatavots pilnvērtīgi.²¹

¹⁸ Sk. Satversmes tiesas 2022.gada 29.septembra sprieduma lietā Nr.2022-08-01 13.punktu

¹⁹ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2018.gada 11.oktobra sprieduma lietā Nr.2017-30-01 13.punktu

²⁰ Priekšlikums "Izteikt likuma 92.panta otro daļu šādā redakcijā: "Iestādes amatpersonām aprēķināto atalgojumu katru mēnesi publicē iestādes mājaslapā internetā, norādot vārdu, uzvārdu, amatu un aprēķinātā atalgojuma summu, ja likums nenosaka citādi." Pieejams LR Saeimas tīmekļvietnē:
[https://titania.saeima.lv/LIVS14/saeimalivs14.nsf/webAll?SearchView&Query=\(\[NumberTxt\]=525\)&SearchMax=0&SearchOrder=4](https://titania.saeima.lv/LIVS14/saeimalivs14.nsf/webAll?SearchView&Query=([NumberTxt]=525)&SearchMax=0&SearchOrder=4)

²¹ Sk. Satversmes tiesas 2011.gada 19.decembra sprieduma lietā Nr.2011-03-01 18.punktu

14.Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas 2024.gada 16.aprīļa sēdē²² tika uzklausīts deputātes S.Ābramas un Ģ.V.Kristovska pamatojums, kā arī Datu valsts inspekcijas vadītājas un Juridiskā biroja viedoklis par iesniegtajiem Valsts pārvaldes iekārtas likuma 92.panta otrās daļas redakcijas priekšlikumiem. Komisijas sēdē Datu valsts inspekcijas vadītāja uzsvēra, ka jāvērtē šāda regulējuma nolūks un samērīgums, kā arī to, ka attiecībā uz amatpersonu atalgojuma publiskošanu ir piemērojamas Regulas prasības. Vienlaikus Datu valsts inspekcija norādīja uz Satversmes tiesas secinājumiem 2019.gada 6.marta spriedumā lietā Nr.2018-11-01. Savukārt Saeimas Juridiskais birojs vērsa uzmanību uz Atlīdzības likuma regulējumu par atlīdzības informācijas publicēšanu, jēdzienu skaidrojuma atšķirībām Valsts pārvaldes iekārtas likumā un Atlīdzības likumā, kā arī atzina, ka priekšlikumos ietvertais regulējums nav samērīgs ar izvirzīto mērķi, persona var zaudēt kontroli pār savu personas datu apstrādi. 14.Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija neatbalstīja deputātes S.Ābramas un Ģ.V.Kristovska priekšlikumus Valsts pārvaldes iekārtas likuma 92.panta otrās daļas redakcijai otrajam lasījumam. Arī Saeimas 2024.gada 26.septembra sēdē²³ deputāti abus priekšlikumus neatbalstīja. Vienlaikus norādāms, ka Saeimas debatēs izteicās tikai priekšlikumu iesniedzēji, pamatojot priekšlikumos ietvertā regulējuma nepieciešamību.

Savukārt likumprojekta Nr.525/Lp14 trešajam lasījumam deputāte S.Ābrama iesniedza redakcionāli labotu Valsts pārvaldes iekārtas likuma 92.panta otrās daļas redakciju²⁴ un priekšlikumu minēto pantu papildināt ar trešo daļu²⁵. Deputāta Ģ.V.Kristovska priekšlikums trešajam lasījumam pēc būtības bija līdzīgs viņa iesniegtajam priekšlikumam otrajam lasījumam. Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija 2024.gada 6.novembra sēdē²⁶ uzklausīja Juridiskā biroja, Datu valsts inspekcijas un Tieslietu ministrijas viedokli, kuri neatbalstīja šādus priekšlikumus. Par minētajiem priekšlikumiem komisijā bija diskusija, kurā viedokli pauda vairāki deputāti. Noslēgumā Valsts pārvaldes un pašvaldības komisija neatbalstīja abu deputātu iesniegtos priekšlikumus. Savukārt Saeima 2024.gada 14.novembra sēdē²⁷ pēc vairāku deputātu debatēm nolēma atbalstīt

²² [Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas 2024.gada 16.aprīļa sēdes protokols Nr.141.1.9/7-24-14/24 un audio ieraksts pieejams LR Saeimas tīmekļa vietnē](#)

²³ [Saeimas 2024.gada 26.septembra sēdes stenogramma pieejama LR Saeimas tīmekļa vietnē](#)

²⁴ Deputātes S. Ābramas priekšlikums trešajam lasījumam: "Izteikt 92.panta otro daļu šādā redakcijā: "(2) Iestādes amatpersonām aprēķināto atalgojumu iestāde katru mēnesi publisko savā mājaslapā internetā, norādot vārdu, uzvārdu, amatu un aprēķināto atalgojumu, ja likums nenosaka citādi. Ministru kabinets nosaka termiņu, cik ilgi amatpersonām aprēķinātais atalgojums ir publiskots iestādes mājaslapā internetā."" [Pieejams LR Saeimas tīmekļvietnē](#)

²⁵ Deputātes S. Ābramas priekšlikums trešajam lasījumam: "Papildināt 92. pantu ar trešo daļu šādā redakcijā: "(3) Informāciju par darba samaksu, kas izmaksāta iestādes darbiniekiem, publisko Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likumā noteiktajā apjomā un kārtībā."" [Pieejams LR Saeimas tīmekļvietnē](#)

²⁶ [Valsts pārvaldes un pašvaldības komisijas 2024.gada 6.novembra sēdes protokols Nr.141.1.9/7-61-14-24 un audio ieraksts pieejams LR Saeimas tīmekļa vietnē](#)

²⁷ [Saeimas 2024.gada 14.novembra sēdes stenogramma pieejama LR Saeimas tīmekļa vietnē](#)

deputātes S.Ābramas priekšlikumus par Valsts pārvaldes iekārtas likuma 92.panta otrās un trešās daļas redakciju, bet deputāta Ģ.V.Kristovska priekšlikums tika noraidīts.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka Saeima, īstenojot likumdošanas tiesības, bauda rīcības brīvību tiktāl, ciktāl netiek pārkāpti vispārējie tiesību principi un citas Satversmes normas.²⁸ No tiesiskas valsts principa demokrātiskā tiesiskā valstī izriet noteiktas prasības attiecībā uz likumdošanas procesu.²⁹ Viena no tām paredz, ka tiesiskais regulējums, kur tas nepieciešams, ir pienācīgi jāpamato ar izskaidrojošiem pētījumiem. Tieši priekšlikumu apspriešana nodrošina iespēju izvērtēt, vai pastāv paredzētā tiesiskā regulējuma alternatīvas.³⁰ Likumdevējam jāapsver nozaru speciālistu izteiktās riska prognozes un jāveic savlaicīgi riska novērtēšanas pasākumi.³¹

Iepazīstoties ar apstrīdētās normas izstrādes materiāliem, secinu, ka **apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums nav noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, jo tās pieņemšanas procesā nav ievērots labas likumdošanas princips.**

Pirmkārt, prasība visām iestādes amatpersonām katru mēnesi publiskot iestādes mājaslapā internetā aprēķināto atalgojumu un citas naudas summas, kas viņiem pienākas, norādot vārdu, uzvārdu, amatu un izmaksātā atalgojuma summu, ja likums nenosaka citādi, tika ietverta arī 2017.gada 22.jūnija likumā "Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā", kuram Valsts prezidents 2017.gada 30.jūnijā prasīja otrreizēju caurlūkošanu. Nav strīda par to, ka apstrīdētā norma redakcionāli atšķiras no iepriekš minētās Valsts pārvaldes iekārtas likuma tiesību normas, taču būtība tām ir identiska, t.i., abas tiesību normas ietver prasību katru mēnesi publiskot iestādes mājaslapā internetā iestāžu amatpersonu atalgojumu, atklājot arī amatpersonas vārdu, uzvārdu un amatu.

Valsts prezidents minētajā 2017.gada 30.jūnija vēstulē norādīja, ka Saeimai jāizvērtē ar grozījumiem Valsts pārvaldes iekārtas likumā paredzētā Satversmes 96.pantā garantēto pamattiesību ierobežojuma satversmību un atbilstību fizisko personu datu aizsardzības prasībām. Vienlaikus viņš uzsvēra, ka šāds regulējums faktiski var liegt iespēju saglabāt kontroli pār saviem personas datiem, ierobežot to izmantošanu, prasīt tos mainīt vai panākt to dzēšanu.³²

²⁸ Sk. Satversmes tiesas 2017.gada 19.oktobra sprieduma lietā Nr.2016-14-01 25.punktu

²⁹ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2012.gada 3.februāra sprieduma lietā Nr.2011-11-01 11.2.punktu

³⁰ Sk. Satversmes tiesas 2017.gada 19.oktobra sprieduma lietā Nr.2016-14-01 25.2.punktu

³¹ Sk. Satversmes tiesas 2010.gada 22.jūnija sprieduma lietā Nr.2009-111-01 29.3.punktu

³² Sk. Valsts prezidenta 2017.gada 30.jūnija vēstules Nr.302 6.lpp.

Satversmes tiesa 2019.gada 6.marta spriedumā lietā Nr.2018-11-01 atzina, ka valsts varas orgāni nedrīkst rīkoties pretēji labas ticības principam. Ja Valsts prezidents ir izteicis iebildumus pret tiesisko regulējumu, Saeima nedrīkst censties izvairīties no šā tiesiskā regulējuma satversmības un atbilstības tiesiskās sistēmas iekšējai saskaņotībai izvērtējuma. Šāda situācija būtu pretrunā ar starpinstitucionālās lojalitātes principu, kas atvasināts no varas dalīšanas principa un demokrātiskas tiesiskas valsts institūcijām ir jāievēro savstarpējās attiecībās.³³ Līdz ar to situācijā, kad konstitucionāls orgāns reiz ir norādījis uz regulējuma nepilnībām, nebūtu pieļaujams, ka cits konstitucionāls orgāns šos apsvērumus ignorē un, izstrādājot jaunu tiesību normu, kas saturiski ietver iestāžu amatpersonu atalgojuma publiskošanas jautājumu, neizvērtē jau iepriekš konstatētos šāda regulējuma trūkumus. Turklāt jaunas tiesību normas izstrādes procesā nepieciešams novērst iepriekš pieļauto kļūdu atkārtošanos, ņemot vērā gan Valsts prezidenta 2017.gada 30.jūnija vēstulē, gan Satversmes tiesa 2019.gada 6.marta spriedumā lietā Nr.2018-11-01 paustās atziņas.

No likumprojekta Nr.525/Lp14 izstrādes materiāliem izriet, ka Saeima apstrīdētās normas izstrādes un pieņemšanas gaitā nav izvērtējusi tajā ietvertā Satversmes 96.panta pamattiesību ierobežojumu, kā arī nav ņēmusi vērā reiz Valsts prezidenta vēstulē norādītās bažas par šādu regulējumu un ar to saistītos riskus. Par Satversmes 96.pantā noteikto pamattiesību ierobežojumu apstrīdētās normas izstrādes procesā norādīja arī Datu valsts inspekcijas, Saeimas Juridiskā biroja un Tieslietu ministrijas pārstāvji, uzsverot šāda regulējuma nesamērīgumu. Būtiski, lai pirms Saeimas balsojuma, kurā deputāti politiski izšķiras par regulējuma priekšlikumu, būtu rūpīgi izvērtēta tā satversmība un sniegts vērtējums par apstrīdētās normas radīto risku novēršanu. Konkrētajā gadījumā šāds izvērtējums nav veikts. Līdz ar to labas likumdošanas princips tika pārkāpts tādējādi, ka Saeima ignorēja Saeimas Juridiskā biroja, Datu valsts inspekcijas un Tieslietu ministrijas iebildumus un brīdinājumus par apstrīdētās normas neatbilstību Satversmei.

Otrkārt, apstrīdētā norma nav pietiekami skaidri formulēta, lai tiesību normu piemērotājiem būtu iespēja izprast, attiecībā uz kurām iestāžu amatpersonām tā ir piemērojama.

Apstrīdētā norma ietverta Valsts pārvaldes iekārtas likumā, kurā atbilstoši šā likuma 3.panta pirmajai daļai noteikta Ministru kabinetam padotās valsts pārvaldes institucionālā sistēma un valsts pārvaldes darbības pamatnoteikumi. Savukārt par valsts un pašvaldību institūcijās amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanu reglamentēts Atlīdzības likumā. Tātad apstrīdētā

³³ Sk. Satversmes tiesas 2019.gada 6.marta spriedumā lietā Nr.2018-11-01 18.3.1.punktu

norma, kurā ietverts regulējums par atlīdzības publiskošanu, attiecināma nevis uz Valsts pārvaldes iekārtas likuma regulējuma priekšmetu, bet gan būtu iekļaujama Atlīdzības likumā.

Satversmes tiesa ir norādījusi, ja kāds jautājums ir noregulēts vairākos normatīvajos aktos un apstrīdētā norma ir saprotama kopsakarā ar citām normām, tas nav pamats uzskatīt, ka apstrīdētās normas saturs būtu pārāk neskaidrs.³⁴ Taču konkrētajā gadījumā apstrīdētā norma ir pretrunā Atlīdzības likuma 3.panta devītās daļas 1.punktam, kurā ietverta prasība valsts vai pašvaldības institūcijām to mājaslapā internetā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā publiskot informāciju par amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanas kritērijiem un darba samaksas apmēru sadalījumā pa amatu grupām. Šādas regulējuma pretrunas rada risku, ka amatpersonu atalgojuma publiskošanas jautājums praksē tiks piemērots atšķirīgi un iespējams tiks atklāti amatpersonu dati, kuru publiskošana nebija nepieciešama.

Turklāt no apstrīdētajā normā ietvertā regulējuma nav saprotams, attiecībā uz kurām iestāžu amatpersonām būtu piemērojama apstrīdētā norma, jo jēdziena "amatpersona" izpratne Valsts pārvaldes iekārtas likumā³⁵ atšķiras no likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" ietvertā "valsts amatpersonas"³⁶ jēdziena. Savukārt Atlīdzības likumā regulējums attiecināts uz valsts un pašvaldību institūciju amatpersonām (darbiniekiem)³⁷. Minētais norāda, ka jēdziena "amatpersona" saturs normatīvajos aktos atšķiras.

Arī Ministru kabinets, izstrādājot noteikumu projektu "Noteikumi par termiņu, cik ilgi amatpersonām aprēķinātais atalgojums ir publiskots iestādes tīmekļvietnē" (Nr.25-TA-194)³⁸, anotācijā norāda uz to, ka nav skaidrs amatpersonu loks, kuriem saskaņā ar apstrīdēto normu jāpublisko atalgojums, tāpēc Valsts kanceleja lūdza Saeimu sniegt skaidrojumu par apstrīdētās normas mērķi, tostarp, normas mērķgrupas tvērumu. Vienlaikus noteikumu projekta anotācijā norādīts, ka iestādes vadītāja atbildībā ir noteikt, kuri nodarbinātie (amatpersonas un darbinieki) ir vispārīgi vai konkrētajā gadījumā pilnvaroti pieņemt vai sagatavot pārvaldes lēmumu attiecīgajā iestādē un attiecīgi, par kuriem publicējama apstrīdētajā normā norādītā informācija.

³⁴ Sk. Satversmes tiesas 2016.gada 21.aprīļa sprieduma lietā Nr.2015-21-01 15.punktu

³⁵ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 8.punkts noteic, ka "amatpersona [ir] fiziskā persona, kura vispārīgi vai konkrētajā gadījumā ir pilnvarota pieņemt vai sagatavot pārvaldes lēmumu." LR likums, Latvijas Vēstnesis, 2002. 21.jūnijs, Nr.94

³⁶ Sk. likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 4.pantu. LR likums, Latvijas Vēstnesis, 2002. 9.maijs, Nr.69

³⁷ Sk. Valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu un darbinieku atlīdzības likuma 2.pantu. LR likums, Latvijas Vēstnesis, 2009., 18. decembris, Nr. 199

³⁸ [Pieejams Valsts kancelejas tīmekļa vietnē](#)

No publiskajā telpā pieejamās informācijas izriet, ka šobrīd norit diskusijas par apstrīdētajā normā ietvertu amatpersonu loku, proti, attiecībā uz kurām amatpersonām minētās prasības ir attiecināmas. Saskaņā ar Saeimas Juridiskā biroja sniegto skaidrojumu apstrīdētā norma būtu attiecināma uz tām amatpersonām, kuras ir pilnvarotas pieņemt pārvaldes lēmumus. Savukārt uz tām iestādē nodarbinātajām personām, kuras ir iesaistītas iestādes iekšējo lēmumu, tostarp, ar pārvaldes lēmumu sagatavošanu, procesuālo virzību vai citādu iestādes iekšējo darbību saistītu lēmumu pieņemšanā, pēc Saeimas Juridiskā biroja ieskata, nebūtu attiecināma prasība par atalgojuma publiskošanu. Turpretī deputāte S.Ābrama, kura iesniedza priekšlikumu ietvert apstrīdētajā normā Saeimas pieņemto regulējumu, norāda, ka tādējādi tiktu nepamatoti sašaurināts amatpersonu loks un tāds neesot bijis regulējuma mērķis.³⁹

Minētā diskusija pamato to, ka likumdevējs nav pienācīgi un skaidri identificējis subjektu loku, uz kuriem attiecināms apstrīdētajā normā noteiktais pamattiesību ierobežojums. Tā rezultātā valsts un pašvaldību iestādēm nav iespējams gūt pārliecību par apstrīdētajā normā noteikto amatpersonu loku.

Iepriekš minētais apstiprina to, ka apstrīdētajā normā noteiktais pamattiesību ierobežojums nav noteikts ar pienācīgā kārtībā pieņemtu likumu, jo tiesību piemērotāji nevar skaidri noteikt personas, kuru atalgojums, pamatojoties uz apstrīdēto normu, ir jāpublisko.

IV

Pamattiesību ierobežojuma leģitīmais mērķis

Ikviens pamattiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un argumentiem, kādēļ tas vajadzīgs, jo ierobežojums tiek noteikts svarīgu interešu – leģitīma mērķa – labad.⁴⁰

Satversmes 96.pantā noteiktās tiesības nav absolūtas un atbilstoši Satversmes 116.pantam tās var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Savukārt Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8.pants noteic, ka privāto dzīvi var ierobežot, lai aizstāvētu valsts drošības, sabiedriskās kārtības vai valsts labklājības intereses, lai nepieļautu nekārtības vai noziegumus, lai aizsargātu veselību vai morāli, vai lai aizstāvētu citu tiesības un brīvības.

³⁹ Sk. [2025.gada 30.janvāra publikāciju portālā Lsm.lv "Pilnīgi visu amatpersonu atalgojumu tomēr nepublicos"](#)

⁴⁰ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011.gada 22.novembra sprieduma lietā Nr.2011-04-01 16.punktu

No apstrīdētās normas izstrādes materiāliem izriet, ka apstrīdētās normas nepieciešamība pamatota ar sabiedrības tiesībām zināt valsts budžeta līdzekļu izlietojumu, tādējādi veicinot informācijas atklātību. Amatspersonas atalgojuma publiskums ļautu sabiedrībai saprast taisnīgas un līdzvērtīgas darba samaksas piemērošanu valsts pārvaldē, kā arī veidot viedokli par valsts atalgojuma politiku. Vienlaikus šo datu pieejamība ļautu sabiedrībai, tostarp, korupcijas pētniekiem, savlaicīgi reaģēt uz amatpersonu atalgojumu izmaiņām un izvērtēt, vai nepastāv korupcijas riski.⁴¹ Tātad apstrīdētās normas legitīmais mērķis pamatots ar Satversmes 100.panta pirmajā teikumā ikvienam garantētajām tiesībām uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus, un korupcijas risku novēršanu.

Vārda brīvība tiek uzskatīta par vienu no svarīgākajām cilvēka pamattiesībām⁴². Satversmes tiesas praksē norādīts, ka ir nošķirami divi vārda brīvības aspekti: pozitīvais (indivīdu tiesības brīvi iegūt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus) un negatīvais (tiesības paturēt informāciju, turēties pie saviem uzskatiem un tos nepaust). Vārda brīvības pozitīvais aspekts ietver tiesības brīvi paust savus uzskatus jebkādā veidā – mutvārdos, rakstveidā, vizuāli, ar māksliniecisku izteiksmes līdzekļu palīdzību u.tml.⁴³ Vienlaikus norādāms, ka tiesības uz vārda brīvību nav absolūtas un var tikt ierobežotas.⁴⁴

Saskaņā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Cilvēktiesību komitejas sniegto skaidrojumu Starptautiskā pakta par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām 19.panta 2.punktā ir nostiprinātas tiesības uz pieeju informācijai, kas atrodas valsts institūciju, neatkarīgi no informācijas glabāšanas formas, avotiem un radīšanas laika. Līdz ar to valstīm jānodrošina nepieciešamās procedūras, lai indivīdi varētu piekļūt informācijai, piemēram, paredzot noteiktu tiesisko regulējumu informācijas atklātības jomā.⁴⁵

Ņemot vērā sabiedrības ieguldījumu valsts budžeta veidošanā, ir svarīgi nodrošināt informācijas atklātību par valsts budžeta līdzekļu izlietojumu. Tādējādi sabiedrībai būtu iespēja uzzināt ne tikai konkrētajā budžeta gadā prognozētos valsts ienākumus un izdevumus, bet arī iegūt informāciju par faktisko līdzekļu izlietojumu. Turklāt sabiedrības informēšana par valsts budžeta izlietojumu ļauj tai veidot viedokli par valsts izvirzītajiem mērķiem un to finansēšanas kārtību. Sabiedrības

⁴¹ Sk. [Valsts un pašvaldību komisijas 2024.gada 16.aprīļa sēdes protokolu Nr.141.1.9/7-24-14/24 un audio ierakstu](#)

⁴² Sk. Satversmes tiesas 2015.gada 2.jūlija sprieduma lietā Nr.2015-01-01 11.1.punktu

⁴³ Sk. turpat 11.3.punktu un Satversmes tiesas 2017.gada 21.decembra sprieduma lietā Nr.2017-03-01 13.punktu

⁴⁴ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2003.gada 29.oktobra sprieduma lietā Nr.2003-05-01 21.-22.punktu, Satversmes tiesas 2017.gada 21.decembra sprieduma lietā Nr.2017-03-01 14.punktu un Satversmes tiesas 2015.gada 2.jūlija sprieduma lietā Nr.2015-01-01 13.punktu

⁴⁵ Sk. [General Comment No.34: Freedoms of opinion and expression \(Art.19\), 18. paragrāfu](#)

interesēs ir arī identificēt un mazināt korupcijas riskus, lai nodrošinātu to, ka valsts budžeta līdzekļi tiek tērēti atbilstoši valsts izvirzītajiem mērķiem un valsts amatpersonas negūst nepelnītu labumu sev vai citām personām. Līdz ar to **apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma legitīmais mērķis ir citu personu tiesību aizsardzība.**

V

Pamattiesību ierobežojuma samērīguma izvērtējums

Noskaidrojot, vai ar apstrīdēto normu noteiktais pamattiesību ierobežojums ir samērīgs, jāizvērtē, vai izmantotie ierobežojošie līdzekļi ir piemēroti legitīmā mērķa sasniegšanai, vai mērķi nav iespējams sasniegt ar citiem, indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem un vai labums, ko gūst sabiedrība no noteiktā ierobežojuma, ir lielāks par indivīdam nodarīto zaudējumu. Ja, izvērtējot tiesību normu, tiek atzīts, ka tā neatbilst kaut vienam no šiem kritērijiem, tā neatbilst arī samērīguma principam un ir prettiesiska.⁴⁶ Satversmes tiesa atzinusi, ka likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti mērķa sasniegšanai, ja ar attiecīgajām tiesību normām šo mērķi var sasniegt.⁴⁷

Saskaņā ar apstrīdēto normu katru mēnesi iestāžu tīmekļa vietnē jābūt pieejamai informācijai par iestāžu amatpersonu vārdu, uzvārdu, amatu un aprēķināto atalgojumu. Līdz ar to visām iestādēm, uz kurām attiecas Valsts pārvaldes iekārtas likums, ir jānodrošina minētās informācijas publiskums un pieejamība ikvienai personai.

Ievērojot Ministru kabineta 2016.gada 12.aprīļa noteikumu Nr.225 "Kārtība, kādā tiek publiskota informācija par amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanas kritērijiem un darba samaksas apmēru sadalījumā pa amatu grupām" 1.¹punktu, valsts vai pašvaldības institūcijas tīmekļa vietnē aizliegts publiskot informāciju par atlīdzības noteikšanas kritērijiem un darba samaksas apmēru karavīriem, Satversmes aizsardzības biroja, Militārās izlūkošanas un drošības dienesta, Drošības policijas un Iekšējās drošības biroja amatpersonām, (darbiniekiem), kā arī amatpersonām (darbiniekiem), kuras operatīvās darbības subjektu īpaši pilnvarotās struktūrvienībās tieši veic operatīvās darbības pasākumus speciālās procesuālās aizsardzības nodrošināšanai vai veic speciālās izmeklēšanas darbības, izmantojot operatīvās darbības līdzekļus un metodes. Turklāt atbilstoši Diplomātiskā un konsulārā dienesta likuma 27.pantam papildus citiem normatīvajos aktos noteiktajiem gadījumiem Ārlietu ministrija, pamatojoties uz kompetentas valsts drošības iestādes atzinumu, var nublicēt vai neizsniegt privātpersonām ziņas par diplomātiskā un konsulārā dienesta un Ārlietu ministrijas personāla skaitlisko sastāvu un iekšējo struktūru, amatu

⁴⁶ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2007.gada 16.maija sprieduma lietā Nr.2006-42-01 11.punktu

⁴⁷ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011.gada 20.maija sprieduma lietā Nr.2010-70-01 15.punktu

sarakstiem, amata pienākumiem, atalgojumu, komandējumiem, finansēm un tehnisko aprīkojumu, ja to izpaušana var kaitēt Latvijas valsts interesēm, tai skaitā ārpolitiskajām interesēm, vai Ārlietu ministrijas darbībai un tās nodarbināto drošībai. No minētā izriet, ka informācija par minētajām amatpersonām aprēķināto atalgojumu nav publiskojama.

Atbilstoši apstrīdētajā normā ietvertajam deleģējumam Ministru kabinets ir izstrādājis noteikumu projektu "Noteikumi par termiņu, cik ilgi amatpersonām aprēķinātais atalgojums ir publiskots iestādes tīmekļvietnē" (Nr.25-TA-194), kuru Ministru kabinets izskatīja un pieņēma 2025.gada 18.februāra sēdē.⁴⁸ Saskaņā ar minētā noteikumu projekta 2.punktu iestādes publiskotā informācija par amatpersonai iepriekšējā mēnesī aprēķināto atalgojumu ir pieejama iestādes tīmekļa vietnē vienu mēnesi – līdz brīdim, kad tajā tiek publiskota nākamā informācija par amatpersonai aprēķināto atalgojumu.

Ņemot vērā minēto, apstrīdētajā normā noteiktā informācijas publiskā pieejamība nodrošina sabiedrībai iespēju uzzināt vairākus datus par iestāžu amatpersonām, tostarp, par viņām aprēķināto (bruto) atalgojumu viena mēneša ietvaros. Vienlaikus tiek novērsta atsevišķu amatpersonu atalgojuma izpaušana drošības risku apsvērumu dēļ. Līdz ar to **ir izveidoti priekšnoteikumi tam, lai sabiedrība, ja tā vēlas, varētu vērtēt valsts budžeta līdzekļu izlietojuma pamatotību un veidot savu viedokli, tādējādi īstenojot vienu no apstrīdētajā normā noteiktajiem mērķiem – sabiedrības informēšanu par valsts budžeta līdzekļu izlietojumu.**

Taču uzskatu, ka apstrīdētā norma *per se* neidentificē un nemazina korupcijas riskus. Lai sasniegtu minēto mērķi, nepieciešama plaša un sistemātiska informācijas analīze par konkrētajai iestādes amatpersonai piešķirto atalgojumu un tā izmaiņām ilgākā laika periodā. Bez vispusīgas informācijas analīzes apstrīdētajā normā publiskojamie dati vien neatspoguļo gadījumus, kad ir konstatējama korupcija. Līdz ar to **šo datu izpaušana nemazina korupcijas riskus, bet gan var radīt valsts iekšējās drošības riskus.** Ņemot vērā to, ka informācija par visām amatpersonām (vārds, uzvārds, amats un aprēķinātais atalgojums) būs pieejama internetā ikvienai personai, tad šī informācija var tikt izmantota, lai traucētu valsts iekārtas stabilitāti un pārvaldības efektivitāti. Attīstoties mūsdienu tehnoloģijām un datu analīzes rīkiem, pieaug risks, ka šie dati lielos apjomos var tikt analizēti, apstrādāti vai citādi izmantoti, veidojot valsts amatpersonu profilus un pakļaujot amatpersonas to privāto dzīvi raksturojošo datu apstrādei.

⁴⁸ [Pieejams Valsts kancelejas tīmekļa vietnē](#)

VI

Citi līdzekļi leģitīmā mērķa sasniegšanai

Lai izvērtētu, vai izraudzītie līdzekļi ir nepieciešami leģitīmā mērķa sasniegšanai, jāpārbauda, vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar citiem, indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, kuri būtu tikpat iedarbīgi un kurus izvēloties personas pamattiesības tiktu ierobežotas mazāk. Saudzējošāks līdzeklis ir nevis jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru var sasniegt leģitīmo mērķi vismaz tādā pašā kvalitātē.⁴⁹

Atbilstoši Atlīdzības likuma 3.panta devītajai daļai valsts vai pašvaldības institūcija tās mājaslapā internetā normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā publisko informāciju par amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanas kritērijiem un darba samaksas apmēru sadalījumā pa amatu grupām, kā arī par speciālajām piemaksām. Vienlaikus, lai aizsargātu amatpersonu (darbinieku) tiesības uz privāto dzīvi vai valsts drošību, Ministru kabinets ir tiesīgs noteikt informāciju par izmaksāto darba samaksas apmēru un attiecīgo amatpersonu (darbinieku), kura valsts un pašvaldības institūcijas mājaslapā internetā netiek publiskota. Ņemot vērā to, ka Atlīdzības likums nosaka gan pamatalgas, gan piemaksu apmērus un to limitus, amatpersonas nevar saņemt lielāku atalgojumu kā noteikts minētajā likumā. Savukārt kārtība ir noteikta Ministru kabineta 2016.gada 12.aprīļa noteikumos Nr.225 "Kārtība, kādā tiek publiskota informācija par amatpersonu (darbinieku) atlīdzības noteikšanas kritērijiem un darba samaksas apmēru sadalījumā pa amatu grupām" (turpmāk – Noteikumi Nr.225).

Minētais apstiprina to, ka jau šobrīd sabiedrībai ir publiski pieejama informācija par valsts amatpersonu atalgojuma apmēriem.

No Noteikumu Nr.225 2.punkta un 1.pielikuma izriet, ka tiek publiskota informācija par amatpersonu un darbinieku mēnešalgas apmēru sadalījumā pa amatu grupām, proti, informācija par mēnešalgas diapozonu (no – līdz) un vidējā mēnešalga. Saskaņā ar šo noteikumu 5.punktu minēto informāciju aktualizē mēneša laikā pēc attiecīgās informācijas izmaiņām institūcijā. Līdz ar to sabiedrībai regulāri (t.i., katru mēnesi) ir brīvi pieejama publiska informācija par valsts budžeta līdzekļu izlietojumu. Ņemot vērā to, ka tiek norādīti mēnešalgas diapozoni un vidējā mēnešalga konkrēta amata veicējam, ikviens var pārliecināties par noteiktā amata veicēja atalgojuma izmaiņām. Turklāt privātpersonai ir tiesības iesniegt informācijas pieprasījumu Informācijas atklātības likumā noteiktajā kārtībā. Tādējādi privātpersona, sniedzot pieprasījuma pamatojumu,

⁴⁹ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2010.gada 7.oktobra sprieduma lietā Nr.2010-01-01 14.punktu

var saņemt informāciju par konkrētai amatpersonai aprēķināto atalgojumu noteiktā mēnesī. Šādas tiesības tiek plaši izmantotas žurnālistikas un pētniecības mērķiem.

Papildus minētajai kārtībai likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 23.panta pirmā daļa paredz valsts amatpersonas pienākumu noteiktā termiņā un kārtībā iesniegt kārtējā gada valsts amatpersonas deklarāciju, kurā citstarp publiski pieejamā deklarācijas daļā⁵⁰ norādāma arī informācija par pārskata periodā gūtajiem visu veidu ienākumiem. Tātad valsts amatpersonas deklarācija atklāj konkrētajai amatpersonai aprēķināto atalgojumu kalendārā gada ietvaros un ar minēto informāciju var iepazīties ikviens – gan privātpersonas, gan kompetentās iestādes, kas ir atbildīgas par interešu konfliktu un korupcijas risku uzraudzību un novēršanu.

Ievērojot minēto, nav pamatots apgalvojums, ka informācijas atklātība par valsts amatpersonām aprēķināto atalgojumu ir slepena un sabiedrībai nepieejama. Normatīvais regulējums Atklātības likumā, Noteikumos Nr.225, likumā "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" un Informācijas atklātības likumā, kā arī informācijas pieprasījumu (par valsts amatpersonu atalgojumiem) piemērošanas prakse apstiprina to, ka jau šobrīd ir spēkā regulējums, kas sasniedz legītīmo mērķi tādā pašā kvalitātē. Turklāt minētie risinājumi mazāk ierobežo iestāžu amatpersonu tiesības uz savas privātās dzīves neaizskaramību.

Attiecībā uz legītīmo mērķi identificēt un mazināt korupcijas riskus vēlos vērēt Jūsu uzmanību uz to, ka atbilstoši Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja likumā noteiktajām Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (turpmāk – KNAB) funkcijām, KNAB citstarp kontrolē likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" izpildi, kā arī citos normatīvajos aktos valsts amatpersonām noteikto papildu ierobežojumu ievērošanu, apkopo un analizē informāciju, kas saistīta ar korupcijas novēršanu un apkarošanu valsts un pašvaldību iestādēs, kā arī analizē valsts amatpersonu iesniegtās deklarācijas un konstatē tajos pārkāpumus. Būtiska loma korupcijas analizē ir arī nevalstisko organizāciju aktīvai darbībai. Piemēram, biedrības "Sabiedrība par atklātību – Delna" darbība ir pretkorupcijas jomā, lai veidotu atklātu, taisnīgu un demokrātisku sabiedrību, kas ir brīva no korupcijas politikā, valsts un privātajā sektorā.⁵¹

⁵⁰ Sk. likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" 26.pantu "Deklarāciju publiskā pieejamība". LR likums, Latvijas Vēstnesis, 2002. 9.maijs, Nr.69

⁵¹ Sk. [biedrības "Sabiedrība par atklātību – Delna" tīmeklvietni](#)

Tādējādi jau šobrīd ir izveidots mehānisms, kas nodrošina ne tikai valsts amatpersonu atalgojumu kontroli, bet arī šo datu sistemātisku analīzi, vienlaikus veicinot diskusiju sabiedrībā. Līdz ar to pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi var sasniegt ar citiem personas pamattiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem.

VII

Pamattiesību ierobežojuma līdzsvarošana ar sabiedrības interesēm

Satversmes tiesas praksē ir atzīts, ka gadījumā, ja tiesību norma neatbilst kaut vienam no samērīguma izvērtēšanas kritērijiem, tā neatbilst samērīguma principam un ir prettiesiska.⁵² Vienlaikus tiesībsargs uzskata, ka ir nepieciešams analizēt arī samērīguma testa beidzamo elementu, proti, vai nelabvēlīgās sekas, kas personai rodas pamattiesību ierobežošanas rezultātā, nav lielākas par labumu, ko no šā ierobežojuma gūst sabiedrība kopumā. Tādējādi jānoskaidro, kurai no līdzsvarojamām interesēm būtu piešķirama prioritāte.⁵³

Eiropas Savienības tiesa ir atzinusi, ka pamattiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību var tikt noteikti ierobežojumi, ja tie ir paredzēti tiesību aktos un tajos tiek respektēta pamattiesību būtība, kā arī samērīguma princips. Saskaņā ar minēto principu ierobežojumus drīkst noteikt tikai tad, ja tie ir nepieciešami un patiešām atbilst vispārējo interešu mērķiem, ko atzinusi Savienība, vai vajadzībai aizsargāt citu personu tiesības un brīvības. Tie ir jāīsteno tikai, ciktāl tas ir noteikti nepieciešams, un attiecīgajā tiesiskajā regulējumā, kas paredz iejaušanos, ir jānosaka skaidri un precīzi noteikumi, kas reglamentē attiecīgā pasākuma tvērumu un piemērošanu.⁵⁴ Vispārējo interešu mērķa sasniegšanā nevar neņemt vērā, ka tas ir jāsalāgo ar šā pasākuma skartajām pamattiesībām, līdzsvarojot šo vispārējo interešu mērķi ar attiecīgajām tiesībām.⁵⁵ Līdz ar to, lai izvērtētu apstrādes samērīgumu, ir jāizsver, cik smagu iejaušanos šī apstrāde rada pamattiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību, un jāpārbauda, vai šīs apstrādes vispārējo interešu mērķa svarīgums ir samērīgs ar šīs iejaušanās smagumu.⁵⁶

⁵² Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2020.gada 20.marta sprieduma lietā Nr.2019-10-0103 27.punktu

⁵³ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011.gada 20.maija sprieduma lietā Nr.2010-70-01 17.punktu un Satversmes tiesas 2021.gada 27.maija sprieduma lietā Nr.2020-49-01 29.punktu

⁵⁴ Sk. Eiropas Savienības Tiesas 2021.gada 22.jūnija sprieduma lietā C-439/19 "Latvijas Republikas Saeima (Pārkāpumu uzskaites punkti)" 105.punktu un Eiropas Savienības Tiesas 2020.gada 16.jūlija sprieduma lietā C-311/18 "Data Protection Commissioner v. Facebook Ireland and Schrems" 172.-176.punktu

⁵⁵ Sk. Eiropas Savienības Tiesas 2022.gada 5.aprīļa sprieduma lietā C-140/20 "G.D. v. Commissioner of An Garda Síochána and others" 52.punktu

⁵⁶ Sk. Eiropas Savienības Tiesas 2022.gada 1.augusta sprieduma lietā C-184/20 "OT v. Vyriausioji tarnybinės etikos komisija" 98.punktu

Arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir uzsvērusi, ka nacionālajām iestādēm, lai nodrošinātu personu datu aizsardzību, ir jānodrošina taisnīgs balanss starp personu tiesībām uz privātumu un interesēm, kas pieprasa brīvu datu kustību.⁵⁷ Turklāt, iztulkojot Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 10.panta pirmo daļu⁵⁸, Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzinusi, ka tā nav iztulkojama kā visaptverošas tiesības uz piekļuvi informācijai, kas ir valsts institūciju rīcībā.⁵⁹

Personas datu apstrādei jāatbilst Regulas prasībām, tostarp, jāievēro Regulas 5.pantā uzskaitītie personas datu apstrādes principi, piemēram, likumīguma, godprātības un pārredzamības, nolūka ierobežojumu principam, kā arī datu minimizēšanas principam. Turklāt, veicot personas datu apstrādi, ir jābūt attiecīgajam tiesiskajam pamatam atbilstoši Regulas 6.panta 1.punktam. Minētā panta 1.punkta e) apakšpunkts noteic tiesisko pamatu apstrādei, kas ir vajadzīga, lai izpildītu uzdevumu, ko veic sabiedrības interesēs vai īstenojot pārzinim likumīgi piešķirtās oficiālās pilnvaras. Saskaņā ar minētā panta 3.punktu šo tiesisko pamatu nosaka dalībvalsts vai Savienības tiesību aktos, kuri atbilst sabiedrības interešu mērķim un ir samērīgi ar izvirzīto legītīmo mērķi. Līdz ar to, **identificējot sabiedrības interešu esamību, nepieciešams nodrošināt personas datu apstrādes samērīgumu ar izvirzīto legītīmo mērķi.**

Apstrīdētajā normā noteikto personas datu atklātums attiecināts uz publisko iestāžu amatpersonām. Vērtējot lietas par privātās dzīves ierobežojumiem, Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir vērsusi uzmanību uz to, ka attiecībā pret publiskām personām pieļaujamās kritikas robežas ir plašākas nekā privātpersonu kritikai. Vienlaikus šādas kritikas robežas, tostarp, atklātības līmenis pret sabiedrību, uz ierēdņiem ir šaurākas nekā attiecībā uz politiķiem.⁶⁰ Arī Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments ir atzinis, ka “personām, kuras saņem atlīdzību no publiskā budžeta līdzekļiem, pat ja šīm personām nav valsts amatpersonas statusa, ir jāapzinās, ka sabiedrībai ir legītīma interese par budžeta līdzekļu izlietojumu. Tādējādi par valsts līdzekļiem nodarbinātas personas datu, kas ir sabiedrības legītīmas intereses lokā, aizsardzība ir mazāka, nekā tā ir privāti nodarbinātai personai.”⁶¹

⁵⁷ Sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2017.gada 27.jūnija sprieduma lietā “Satakunnan Markkinaporssi Oy and Satamedia Oy v. Finland”, pieteikums Nr.931/13, 158.punktu

⁵⁸ 10.pants “Izteiksmes brīvība” “1. Ikvienam ir tiesības brīvi izteikties. Šīs tiesības ietver uzskatu brīvību un tiesības saņemt un izplatīt informāciju un idejas bez ierobežībām no publisko institūciju puses un neatkarīgi no valstu robežām. Šis pants neierobežo valstu tiesības noteikt radioraīdījumu, televīzijas raidījumu un kino demonstrēšanas licencēšanas režīmu.”

⁵⁹ Sk.: Harris D., O’Boyle M., Bates E., Buckley C. Harris, O’Boyle & Warbrick: Law of the Europe Convention on Human Rights. Third edition. Oxford: Oxford University, 2014, p.620

⁶⁰ Sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2001.gada 29.jūnija sprieduma lietā “Thoma v. Luxembourg”, pieteikums Nr.38432/97, 47.punktu

⁶¹ Senāta 2010.gada 1.jūlija sprieduma lietā Nr.SKA–347/2010 (A42404707) 20.punktu un Augstākās tiesas 2019.gada 18.aprīļa sprieduma Nr.SKA-917/2019 (A420169118) 15.punktu

Taču ir svarīgi noskaidrot, vai ar apstrīdēto normu ir panākts taisnīgs līdzsvars starp dažādām tiesībām un likumiskajām interesēm – personas tiesībām uz privātās dzīves neaizskaramību un sabiedrības gūto labumu no tā, ka tiek publiskoti publisko iestāžu amatpersonu personas dati, tostarp, aprēķinātais atalgojums.

Visupirms vēlos norādīt, ka no apstrīdētās normas izstrādes materiāliem⁶² un Saeimas deputātu debatēm Saeimas sēdēs par likumprojektu “Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā” (Nr.525/Lp14) izriet, ka Saeima nav pamatojusi, ka labums, ko no apstrīdētās normas gūst sabiedrība, ir lielāks par personai nodarīto kaitējumu. Šāds Saeimas vērtējums nav veikts, jo iespējams 14.Saeimas deputāti piekrita apstrīdētās normas priekšlikuma autores viedoklim, ka amatpersonas atalgojums nav viņas privātie personas dati, jo to veido valsts budžeta līdzekļi.

Vēlos vērst Jūsu uzmanību uz to, ka **apstrīdētā norma rada būtiskus riskus publisko iestāžu amatpersonu privātumam.**

Pirmkārt, saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta datiem 2023.gadā Latvijā bija 54 783 amatpersonas⁶³, kurām bija jāiesniedz valsts amatpersonas deklarācija. Lai gan šobrīd norit diskusijas par apstrīdētajā normā noteikto amatpersonu loku, tomēr jāņem vērā, ka apstrīdētā norma attiecas uz liela apjoma personas datu apstrādi.

Otrkārt, atbilstoši apstrīdētajai normai publisko iestāžu amatpersonu personas dati (vārds, uzvārds, amats un aprēķinātais atalgojums) tiek publiskoti katru mēnesi iestāžu tīmekļvietnēs. Tā rezultātā minētie personas dati to publiskošanas brīdī kļūst zināmi neierobežotam personu lokam visā pasaulē. Šīs informācijas publiskums nodrošina to, ka apstrīdētajā normā noteiktie personas dati ir brīvi pieejami neierobežotam personu lokam. Taču nav iespējams kontrolēt, ka minētie dati tiks apstrādāti apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma legītimā mērķa sasniegšanai. Gluži pretēji, pastāv risks, ka sabiedrība iegūtos datus var izmantot ļaunprātīgi, padarot šīs amatpersonas neaizsargātākas un apdraudot to objektivitāti valstiski nozīmīgu lēmumu pieņemšanā. Apstrīdētā norma arī pieļauj iespēju, ka persona apstrādā minētajā normā norādītos amatpersonu datus, lai apmierinātu savu ziņkārību, kas neatbilst visas sabiedrības interesēm.

⁶² [Likumprojekta “Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā” \(Nr.525/Lp14\) izstrādes materiāli pieejami LR Saeimas tīmekļa vietnē](#)

⁶³ Sk. [Valsts ieņēmumu dienesta tīmekļa vietni](#)

Atbilstoši Regulas 5.panta 1.punkta e) apakšpunktam personas datu apstrādē ir jāievēro glabāšanas ierobežojumu princips. Proti, personas datus jāglabā veidā, kas pieļauj datu subjektu identifikāciju, ne ilgāk kā nepieciešams nolūkiem, kādos attiecīgos personas datus apstrādā. Apstrīdētajā normā ietvertais regulējums nenodrošina minētā principa izpildi, jo pēc informācijas publiskošanas tīmekļa vietnē – nebūs iespējams ierobežot šo personas datu apstrādes termiņu, kā arī amatpersonai zudīs iespēja saglabāt kontroli pār saviem personas datiem, ierobežot to izmantošanu, kā arī prasīt šos datus labot vai panākt to dzēšanu atbilstoši Regulā noteiktajām personas tiesībām. No apstrīdētās normas izstrādes materiāliem un Saeimas deputātu debatēm Saeimas sēdēs par likumprojektu “Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā” (Nr.525/Lp14)⁶⁴ izriet, ka Saeima nav izvērtējusi šo datu publiskošanas internetā jautājumu, tostarp, vai to publiskošana bez jebkādiem piekļuves ierobežojumiem ir absolūti nepieciešama.

Treškārt, atbilstoši Atlīdzības likuma 3.panta pirmajai daļai valsts un pašvaldību institūciju amatpersonu (darbinieku) atlīdzību šā likuma izpratnē veido darba samaksa, sociālās garantijas un atvaļinājumi. Darba samaksa šā likuma izpratnē ir mēnešalga, piemaksas, prēmijas un naudas balvas. Sociālās garantijas šā likuma izpratnē ir pabalsti, kompensācijas, apdrošināšana un šajā likumā noteikto izdevumu segšana. Savukārt no Ministru kabineta 2005.gada 27.decembra noteikumiem Nr.1031 “Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši ekonomiskajām kategorijām” (turpmāk – Noteikumi Nr.1031) izriet, ka jēdziens “atalgojums” ietver amatpersonu (darbinieku) mēnešalgu (darba algu), piemaksas, prēmijas un naudas balvas.⁶⁵

Lai gan apstrīdētā norma tieši neietver skaidrojumu par jēdziena “atalgojums” saturu Valsts pārvaldes iekārtas likuma izpratnē, kā arī minēto jautājumu likumprojekta “Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā” (Nr.525/Lp14) ietvaros Saeima nevērtēja, tomēr no minētajos regulējumos ietvertā skaidrojuma izriet, ka šā jēdziena saturu veido ne tikai amatpersonai aprēķinātā mēnešalga. Atbilstoši Atlīdzības likumā ietvertajam skaidrojumam atlīdzības jēdzienā ietilpst arī pabalsti, piemēram, pabalsts par bērnu ar invaliditāti, pabalsts ģimenes locekļa vai apgādājamā nāves gadījumā, slimības pabalsts, bērna piedzimšanas pabalsts u.c. Taču Regulas

⁶⁴ [Likumprojekta “Grozījumi Valsts pārvaldes iekārtas likumā” \(Nr.525/Lp14\) izstrādes materiāli pieejami LR Saeimas tīmekļa vietnē](#)

⁶⁵ Kodā 1100 "Atalgojums" uzskaita amatpersonu (darbinieku) mēnešalgu (darba algu), piemaksas, prēmijas un naudas balvas. Kodā 1100 "Atalgojums" ietilpst: 1110 – mēnešalga; 1140 – piemaksas, prēmijas un naudas balvas; 1141 – piemaksa par nakts darbu; 1142 – samaksa par virsstundu darbu un darbu svētku dienās; 1143 – piemaksa par speciālo dienesta pakāpi un diplomātisko rangu; 1144 – piemaksa par izdienu; 1145 – piemaksa par darbu īpašos apstākļos, speciālās piemaksas; 1146 – piemaksa par personisko darba ieguldījumu un darba kvalitāti; 1147 – piemaksa par papildu darbu; 1148 – prēmijas un naudas balvas; 1149 – citas normatīvajos aktos noteiktās piemaksas, kas nav iepriekš klasificētas; 1150 – atalgojums fiziskām personām uz tiesiskās attiecības regulējošu dokumentu pamata. MK noteikumi. Latvijas Vēstnesis, 2005. 30.decembris, Nr.210

9. pants noteic, ka veselības un bērnu personas dati ir īpašu kategoriju personas dati, kuru apstrāde ir aizliegta, izņemot minētajā regulā noteiktajos gadījumos, kuros neietilpst apstrīdētajā normā reglamentētā situācija.

Ceturtkārt, ņemot vērā to, ka apstrīdētā norma ir saturiski neskaidra, valsts un pašvaldību iestādēm nav iespējams gūt pārliecību par apstrīdētajā normā noteikto amatpersonu loku, proti, kuru amatpersonu dati saskaņā ar apstrīdēto normu ir jāpublisko. Šāda neskaidrība var veidot atšķirīgu iestāžu praksi informācijas atklātības nodrošināšanā, kas var radīt nevienlīdzīgu attieksmi. Turklāt jāņem vērā, ka ir spēkā Atlīdzības likuma 3.panta devītajā daļā noteiktais regulējums par valsts un pašvaldības institūciju amatpersonu (darbinieku) atlīdzības publiskošanu, kas pēc būtības ir pretrunā apstrīdētajā normā noteiktajām prasībām. **Ievērojot minēto uzskatu, ka riski publisko iestāžu amatpersonu privātumam ir lielāki nekā labums, ko no apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma gūst sabiedrība kopumā.**

Vienlaikus vēršu Jūsu uzmanību uz to, ka arī Datu valsts inspekcija saskata vairākus būtiskus trūkumus apstrīdētās normas pieņemšanas procesā, kā rezultātā likumdevējs nav līdzsvarojis dažādu personu tiesiskās intereses un nav veicis apstrīdētās normas samērīguma izvērtējumu (sk. pielikumu).

Apkopojot visu analīzi, secināms, ka Valsts pārvaldes iekārtas likuma 92.panta otrā daļa neatbilst Latvijas Republikas Satversmes 96.pantam.

Ņemot vērā Tiesībsarga likuma 12.panta 8.punktā noteikto aicinu Saeimu līdz **2025.gada 25.augustam** lemt par apstrīdētās normas izslēgšanu no Valsts pārvaldes iekārtas likuma. Lūdzu informēt par ieteikumu ieviešanas rezultātiem.

Pielikumā: Datu valsts inspekcijas 2025.gada 17.februāra vēstule Nr.7-4.2/24-N "Par grozījumiem Valsts pārvaldes iekārtas likumā" uz 8 lpp. un tās pielikums – Datu valsts inspekcijas 2024.gada 22.novembra vēstule Nr.7-4.2/171-N Valsts prezidenta kancelejai uz 6 lpp.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons